

Абгрунтаванне неабходнасці
прыняцця Закона Рэспублікі Беларусь
”Аб змяненні Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры“

1. Мэта і прававыя падставы падрыхтоўкі праекта

Распрацоўка праекта Закона Рэспублікі Беларусь ”Аб змяненні Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры“ выклікана неабходнасцю ўдасканалвання парадку надання статусу гістарыка-культурным каштоўнасцям і пазбаўлення іх такога статусу, а таксама ўнясення іншых змяненняў, звязаных з практыкай прымянення Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры (далей – Кодэкс) (рэгуляванне грамадскіх адносін у сферы кінематаграфіі, устанаўленне прававых, арганізацыйных, эканамічных і сацыяльных асноў культурнай дзейнасці ў мэтах захавання і выкарыстання культурных каштоўнасцей, развіццё арганізацый культуры і забеспячэнне агульнадаступнасці культурных даброт).

2. Абгрунтаванасць выбару віду нарматыўнага прававога акта

Праект Закона падрыхтаваны на падставе пункта 23 плана падрыхтоўкі законапраектаў на 2020 год, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 снежня 2019 г. № 482.

3. Прадмет прававога рэгулявання структурных элементаў праекта, якія змяняюць існуючае прававое рэгуляванне адпаведных грамадскіх адносін, інфармацыя аб змене канцэптualaльных палажэнняў заканадаўства, інстытутаў галіны (галін) заканадаўства і прававых наступствах такой змены

Абгрунтаванне да артыкула 1 праекта Закона.

Прадметам прававога рэгулявання праекта Закона з’яўляецца ліквідацыя наяўных недахопаў прававога рэгулявання адпаведных грамадскіх адносін.

Асаблівасць праваадносін у дзейнасці тэатраў мод заключаецца ў тым, што яны рэалізуюцца ў сферы моды і дызайну, і ўключаюць у сябе характарыстыкі як прафесійных так і непрафесійных творчых калектываў, могуць быць створаны камерцыйнымі і некамерцыйнымі арганізацыямі, індывідуальнымі прадпрымальнікамі, або з’яўляцца падраздзяленнем (адным з напрамкаў дзейнасці, адукацыйнай праграмай) юрыдычнай асобы. Асноўная мэта – публічна прадэманстраваць вынік творчай дзейнасці дызайнера праз пастановачнае стварэнне. Найбольш істотныя адзнакі тэатраў мод вызначаюць іх прыналежнасць да непрафесійных калектываў. Для прававога рэгулявання праваадносін, звязаных з новым прававым інстытутам (тэатр мод) у сферы культуры трэба замацаваць прававую норму ў асобным абзацы артыкула 5 Кодэкса: ”дзейнасць тэатраў мод“.

Увядзенне праектам Закона паняцця "тэатр мод" не ўстанаўлівае новыя альбо прынцыпова змяняе існуючыя падыходы да прававога рэгулявання адпаведнай сферы грамадскіх адносін, таксама не аказвае ўплыў на правы, свабоды і абавязкі грамадзян і юрыдычных асоб, умовы ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці. У гэтай сувязі грамадскае абмеркаванне названага прававога інстытута на прадмет змены ўмоў ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці можа не праводзіцца ў сувязі з адсутнасцю прадмета абмеркавання.

Удакладняецца вызначэнне тэрміну "гісторыка-культурная спадчына" шляхам дапаўнення слоў "архітэктурныя, канструктыўныя".

Такая неабходнасць абумоўлена тым, што фізічная страта ці пашкоджанне адпаведных архітэктурных ці канструктыўных элементаў з'яўляецца стратай тых адметных вартасцей (сводаў, сцен, падпружных арак, драўляных аутэнтчных перакрыццяў, архітэктурнага дэкару і г. д.), якія з'яўляюцца характэрнымі для гісторыка-культурнай каштоўнасці і з'яўляюцца падставай для ўключэння помніка архітэктуры ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь (далей – Дзяржаўны спіс). Падпунктам 5.1.1 ТКП 45-1.02-295-2014 вызначана, што ўяўляе **архітэктурная** мадэль па аб'ектах (з распрацоўкай фасадаў, папавярховых планаў, даху, дызайн-праектаў інтэр'ераў, твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва) і **канструктыўная** мадэль (з выкананнем неабходных разлікаў, схем і вузлоў апорных канструкцый, падмуркаў, армавання жалезабетонных элементаў). Такі падзел паказвае на тое, што канструктыўныя асаблівасці гісторыка-культурнай каштоўнасці не ўваходзяць у склад архітэктурных асаблівасцяў.

Законапраектам таксама прадугледжваецца карэкціроўка некаторых тэрмінаў, выкладзеных у артыкулах 1, 82, 83, 114 Кодэкса.

Унясенне змяненняў у падпункт 1.8 пункта 1 артыкула 1 і артыкул 83 дазволіць завяршыць урэгуляванне зместу паняццяў "гісторыка-культурная каштоўнасць" і "культурная каштоўнасць", "гісторыка-культурная спадчына" і "культурная спадчына" і замацаваць іх розныя прававыя статусы.

Увядзенне паняцця "частка гісторыка-культурнай каштоўнасці" у артыкуле 1 Кодэкса абумоўлена неабходнасцю прававога рэгулявання статусу адасобленай долі (часткі) гісторыка-культурнай каштоўнасці, у тым ліку жылых і нежылых памяшканняў у гісторыка-культурных каштоўнасцях.

Правапрымяняльная практыка з 1992 года прадугледжвае безумоўнае падпісанне ўласнікамі (карыстальнікамі) матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей ахоўных абавязацельстваў на сваю долю

(частку) адпаведнай каштоўнасці, якая належыць ім і за захаваннасць якой яны нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам.

Аднак на сённяшні дзень ні Кодэкс, які з'яўляецца асноўным нарматыўным прававым актам, рэгулюючым адносіны ў сферы культуры, ні іншыя акты заканадаўства не змяшчаюць азначэння такога паняцця, як "частка гісторыка-культурнай каштоўнасці", што выклікае на практыцы непаразуменні пры правапрымяненні норм Кодэкса ў частцы адказнасці не толькі за гісторыка-культурную каштоўнасць, але і за ўсе яе долі (часткі) пры падпісанні ахоўных абавязацельстваў і правядзенні работ на адпаведнай частцы.

Такім чынам, замацаванне паняцця "частка гісторыка-культурнай каштоўнасці" ў Кодэксе прапанавана каб падцвердзіць практыку выканання абавязкаў уласнікаў (карыстальнікаў, землекарыстальнікаў) матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Даведачна:

На 1 ліпеня 2020 г. у Дзяржаўны спіс уключана 5444 матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, а колькасць уласнікаў (карыстальнікаў) з улікам уласнікаў (карыстальнікаў) частак дадзеных каштоўнасцей складае больш за 12,5 тысяч асоб. Такім чынам, колькасць уласнікаў, якія валодаюць адасобленымі долямі (часткамі) гісторыка-культурных каштоўнасцей больш за 7 тысяч.

У артыкул 25 Кодэкса ўносіцца змяненне з мэтай замацавання ў акце заканадаўства нормы, якая прадугледжвае фінансаванне выдаткаў па страхаванню каштоўнай і ўнікальнай дзяржаўнай маемасці дзяржаўных арганізацый сферы культуры.

Унясенне змяненняў у некаторыя артыкулы Кодэкса з мэтай замацаваць інстытут асістэнтуры-стажыроўкі звязана з патрэбай у творчых работніках вышэйшай кваліфікацыі. Многія з ліку асоб, якія займаюць пасады кіруючага творчага складу ў тэатральна-відовішчных арганізацыях рэспубліканскага падпарадкавання, маюць узрост больш за 65 гадоў. Акрамя таго, сярэдні ўзрост прафесарска-выкладчыцкага складу ўстаноў вышэйшай адукацыі, падпарадкаваных Міністэрству культуры, складае больш за 55 гадоў. У сувязі з недахопам айчынных творчых работнікаў вышэйшай кваліфікацыі для працы на пасадах кіруючага творчага складу ў тэатральна-відовішчных арганізацыях рэспубліканскага падпарадкавання ў шэрагу выпадкаў прыцягваюцца замежныя спецыялісты. У цяперашні час у Расійскай Федэрацыі ажыццяўляецца падрыхтоўка спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі творчага майстэрства і, адначасова, педагогічных работнікаў у форме асістэнтуры-стажыроўкі. У сувязі з гэтым узнікае верагоднасць адтоку

таленавітых прадстаўнікоў творчай моладзі за мяжу для навучання ў асістэнтуры-стажыроўцы.

Унясенне змяненняў у артыкулах Кодэкса, якія звязаны з дзейнасцю бібліятэк, выклікана наступнымі прычынамі.

Сучасная бібліятэка, з'яўляючыся шматфункцыянальнай установай культуры, ажыццяўляе работу па сацыякультурнай дзейнасці. Дадзеная функцыя адлюстравана ў вызначэнні прапануемага тэрміна "бібліятэчны работнік".

Прапановы па змяненню артыкула 138 абумоўлены тым, што сёння многія бібліятэкі займаюцца алічбоўкай сваіх дакументаў з мэтай забеспячэння захаванасці аўтэнтычных арыгіналаў. Акрамя гэтага, бібліятэкі і іншыя інфармацыйныя ўстановы культуры праводзяць дадатковыя прафілактычныя работы па фізічным захаванні дакументаў: рэстаўрацыю, пераплёт, дэзінфекцыю. Каб пазбегнуць стварэння дублетных копіяў дакументаў, рацыянальна выкарыстоўваць рэсурсы ўстаноў культуры, патрэбна каардынацыя і кааперацыя іх дзейнасці па забеспячэнні захаванасці бібліятэчных дакументаў.

Ліцэнзійныя электронныя інфармацыйныя рэсурсы сёння з'яўляюцца неад'емнай часткай рэсурсаў, да якіх бібліятэкі ўсіх відаў забяспечваюць доступ карыстальнікам. Іх цэнтралізаванае набыццё з'яўляецца эканамічна мэтазгодным і адпавядае міжнароднай практыцы.

Вядзенне зводнага электроннага каталога сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі і рэгіянальных зводных электронных каталогаў бібліятэк Беларусі з'яўляюцца важнай функцыяй Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

У сувязі з тым, што ў рамках аптымізацыі структуры ўстановы "Галоўны інфармацыйна-аналітычны цэнтр Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь" было прынята рашэнне аб ліквідацыі структурнага падраздзялення дадзенай установы неабходна ўнесці змяненні ў артыкул 139 Кодэкса.

З мэтай забеспячэння захаванасці бібліятэчных фондаў, у тым ліку кніжных помнікаў і іншых найбольш каштоўных дакументаў і рэгламентацыі іх уліку, лічым мэтазгодным унесці змяненні ў артыкул 145.

Карэкціроўка пункта 1 артыкула 146 звязана з тым што сёння сэрвісы міжбібліятэчнага абанемента здзяйснююцца праз розныя формы бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання на аснове ўзаемавыкарыстання інфармацыйных і даведчна-бібліяграфічных рэсурсаў бібліятэк. Бібліятэкі прадстаўляюць дакументы або фрагменты дакументаў на розных носбітах у часовае або пастаяннае карыстанне. Электронная дастаўка дакументаў з'яўляецца складанай часткай міжбібліятэчнага абанемента.

У пункце 1 артыкула 147 даецца вызначэнне дакументаабмена і пераразмеркавання дакументаў толькі як бязвыплатнай перадачы з адной бібліятэкі іншай бібліятэцы для папаўнення фонду. Практыка прымянення гэтай нормы значна шырэй. Дакументаабмен і пераразмеркаванні дакументаў можа здзяйсняцца не толькі паміж бібліятэкамі, але і іншымі ўстановамі, якія маюць бібліятэчныя фонды і якія зацікаўлены ў іх папаўненні.

Бібліятэкі забяспечваюць абслугоўванне аддаленых карыстальнікаў на аснове глабальнай камп'ютарнай сеткі Інтэрнэт у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам. У паўсядзённае жыццё бібліятэкараў і ў дзяржаўную статыстыку ўвайшло такое паняцце, як віртуальны (аддалены) карыстальнік. З мэтай павышэння мабільнасці і цыфравізацыі сферы аказання паслуг бібліятэкамі а таксама абароны аўтарскіх і сумежных праў прапануецца ўнесці адпаведныя змены ў артыкулы 148 і 150 Кодэкса.

Артыкул 13 Кодэкса дапаўняецца абзацам наступнага зместу: “запытвае і атрымоўвае з дзяржаўных інфармацыйных сістэм (рэсурсаў) дзяржаўных органаў і арганізацый на бязвыплатнай аснове інфармацыю па пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны, якія ўваходзяць у кампетэнцыю Міністэрства культуры;” у сувязі з тым, што атрыманне названых звестак неабходна для Міністэрства культуры, паколькі гісторыка-культурная спадчына ўключае ў сябе аб'екты нерухомай маёмасці, дакладныя звесткі аб якіх неабходны для аб'ектыўнага, ўсебаковага і поўнага разгляду дакументаў і матэрыялаў, якія паступаюць у Міністэрства культуры ад грамадзян і юрыдычных асоб па самаму шырокаму спектру пытанняў аховы гісторыка-культурнай спадчыны, які патрабуе ўстанаўлення ўсіх абставінаў, а таксама ў мэтах актуалізацыі Дзяржспісу.

Разам з тым, на сённяшні дзень, пры накіраванні адпаведных запытаў у органы-аператары дзяржаўных інфармацыйных рэсурсаў, якія валодаюць запытанымі звесткамі і інфармацыяй, прыходзіць адмова ад прадастаўлення такой інфармацыі з тлумачэннем, што паўнамоцтвы на запыт Міністэрствам культуры такой інфармацыі на бязвыплатнай аснове не прадугледжаны заканадаўствам (у тым ліку артыкулам 13 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры).

Унясенне змяненняў у артыкулы 13, 14, 82 Кодэкса дыктуецца неабходнасцю вяртання Міністэрству культуры і мясцовым органам функцый па ажыццяўленню аглядаў нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама мясцовым органам – функцый па забяспячэнні належнага стану матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, умоў іх утрымання і выкарыстання, своечасовага

рэагавання ў выпадку неабходнасці арганізацыі мер па захаванні гісторыка-культурных каштоўнасцей.

У адпаведнасці з артыкуламі 10, 13, 14 Кодэкса Міністэрства культуры ажыццяўляе дзяржаўную палітыку ў сферы культуры, а мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы ажыццяўляюць кіраванне ў сферы культуры на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі.

Згодна з артыкуламі 103, 104 Кодэкса ўсе гісторыка-культурныя каштоўнасці (100%) павінны захоўвацца і ўтрымлівацца ў належным стане незалежна ад формы уласнасці, гаспадарання і частак валодання уласнікаў (карыстальнікаў).

Разам з тым, адпаведныя мерапрыемствы па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, у тым ліку маніторынгі, не могуць ажыццяўляцца Мінкультуры ў рамках Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16.10.2009 № 510 (далей – Указ № 510) па наступным прычынам:

1. Ва ўласнасці юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемстваў, у дачыненні да якіх Міністэрству культуры дазволена праверка згодна з Указам № 510, знаходзіцца **толькі 18%** гісторыка-культурных каштоўнасцей, унесеныя ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Даведачна:

Уласнікамі (карыстальнікамі) гісторыка-культурных каштоўнасцей з'яўляюцца не толькі юрыдычныя асобы і індывідуальныя прадпрыемствы, якія ў адпаведнасці з пунктам 1 Указа № 510 адносяцца да “правяраемых суб'ектаў”, але і фізічныя асобы, а таксама дзяржаўныя органы, якія таксама абавязаны забяспечваць захаванасць гісторыка-культурных каштоўнасцей (артыкул 75 Кодэкса), але якія не адносяцца да правяраемых суб'ектаў згодна з нормамі Указа № 510.

61% гісторыка-культурных каштоўнасцей знаходзіцца ў карыстанні дзяржаўных органаў (рэспубліканскай і мясцовых органаў дзяржаўнага кіравання), 21% – ва ўласнасці фізічных асоб, праверка якіх Указам № 510 не прадугледжана.

Аналіз практыкі прымянення мерапрыемстваў за 2018 – першае паўгоддзе 2020 года па кантрольнай (нагляднай) дзейнасці ў рамках паказвае, што ажыццяўленне Міністэрствам культуры кантрольных (наглядных) функцый магчыма толькі ў адносінах да выбарчай часткі ўласнікаў гісторыка-культурных каштоўнасцей, што складае **ўсяго 18%** ад агульнай колькасці аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны.

Падсістэмы інтэграванай аўтаматызаванай сістэмы кантрольнай (нагляднай) дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь не дазваляюць уключыць у

планы правядзення маніторнгаў іншыя суб'екты (аб'екты), акрамя дазволенах Указам № 510.

Акрамя таго, выхад на праверку да аднаго суб'екта гаспадарання не дазваляе правесці агляд тых частак помніка архітэктуры, якія належаць іншым суб'ектам, якіх ІАС КНД адхіліла, або якія не з'яўляюцца правяраемымі суб'ектамі па Указу № 510.

З улікам адзначанага правядзенне аглядаў гісторыка-культурных каштоўнасцей у межах такой формы кантролю, як маніторынг немагчыма для 82% матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, што вызначае нізкую эфектыўнасць ажыццяўлення дзяржаўнай палітыкі ў дадзенай сферы на сённяшні дзень і патрабуе замацавання правядзення такіх аглядаў у заканадаўчым акце.

2. З 2018 года Міністэрства культуры пазбаўлена права ажыццяўляць агляды матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Даведачна:

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 21.11.2018 № 842 Міністэрства культуры было выключана з Пераліку мерапрыемстваў тэхнічнага (тэхналагічнага, праверачным) характару.

Рашэнне дадзенага прававога прабелу магчыма пры вяртанні Міністэрству культуры права правядзення аглядаў гісторыка-культурных каштоўнасцей у рамках мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны (па аналогіі з правядзеннем тэхнічных аглядаў і абследавання стану шматкватэрных, блакіраваных і аднакватэрных жылых дамоў згодна з артыкулам 15 Жыллёвага кодэкса Рэспублікі Беларусь) і выдання юрыдычным і фізічным асобам, у тым ліку індывідуальным прадпрымальнікам, абавязковых для выканання пісьмовых прадстаўленняў па пытаннях захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Даведачна:

Падобныя нормы былі прадугледжаны ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2006 г. № 98-3 "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь", што дазваляла забяспечваць выкананне патрабаванняў заканадаўства ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Гэтыя прапановы былі агучаны на пасяджэнні круглага стала "Аб удасканаленні заканадаўства аб культуры ў частцы арганізацыі і правядзення рамонтна-рэстаўрацыйных работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях пры аварыйных сітуацыях", якое адбылося ў Палаце прадстаўнікоў 27 лістапада 2018 г., а таксама падтрыманы ў 2019 годзе на пасяджэннях рабочай групы па падрыхтоўцы прапаноў па ўнясенні змяненняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры ў сферы

аховы гісторыка-культурнай спадчыны, створанай загадам Міністэрства культуры ад 24 чэрвеня 2019 г. № 106 "О создании рабочей группы", куды ўваходзілі прадстаўнікі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, Нацыянальнага цэнтра заканадаўства і прававых даследаванняў Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, грамадскіх аб'яднанняў і навуковай супольнасці.

Удакладненне функцый пункт 1 артыкула 14 Кодэкса дапоўняецца падпунктамі 1.6¹ і 1.6² па забеспячэнні мясцовымі органамі выканання ўстаноўленых праектамі зон аховы, рэжымаў утрымання і выкарыстання тэрыторый і зон аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей, распрацоўцы комплексаў мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў рамках рэалізацыі рэгіянальных (абласных і раённых) праграм (згодна з Палажэнне аб парадку фарміравання, фінансавання, выканання і ацэнкі эфектыўнасці рэалізацыі дзяржаўных праграм, зацверджаным Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 25.07.2016 № 289), і іх выкананні на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі дазволіць замацаваць у Кодэксе паўнамоцтвы мясцовых органаў, неабходныя ім для вырашэння такога праблемнага пытання ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны, як замацаванне сістэмы аховы гісторыка-культурнай спадчыны на тэрытарыяльным узроўні і павялічыць аб'ёмы фінансавання за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў, якія былі агучаны ў Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага развіцця да 2035 г., а таксама ў праекце Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2021 – 2025 гады.

У сувязі з тым, што сфера кантрольнай дзейнасці з'яўляецца прэрагатывай прававога рэгулявання Указа № 510 у назве главы 4 і артыкуле 20 словы "грамадскі кантроль" неабходна замяніць словамі "грамадскае назіранне".

Унясенне змяненняў у артыкулы 84, 90, 93, 94, 96, 97 і 98 звязана з пераглядам паўнамоцтваў дзяржаўных органаў па наданні культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці і пазбаўленню такога статусу шляхам замацавання гэтых паўнамоцтваў за адным дзяржаўным органам-рэгулятарам – Міністэрствам культуры.

Даведачна:

З моманту ўступлення ў сілу Кодэкса Дзяржаўны спіс пашырыўся 60 новымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, з якіх статус гісторыка-культурнай каштоўнасці 41 культурнай каштоўнасці быў нададзены Міністэрствам культуры і толькі 19 – аблвыканкамам, у тым ліку 2 – Брэсцкім аблвыканкамам, 4 – Віцебскім аблвыканкамам, 8 – Гомельскім аблвыканкамам, 3 – Магілёўскім аблвыканкамам, 2 – Мінскім аблвыканкамам. Гомельскі аблвыканкам і Мінскім гарвыканкам

не прынялі ні аднаго рашэння аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Як паказвае практыка з 2017 года аблвыканкамы і Мінскі гарвыканкам амаль не ажыццяўляюць свае паўнамоцтвы ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны па ажыццяўленню мер, накіраваных на вылучэнне культурных каштоўнасцей для надання культурным каштоўнасцям статусу гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Унясенне адпаведных змяненняў у парадак разгляду прапаноў аб наданні культурным каштоўнасцям статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, а таксама прапаноў аб пазбаўленні гісторыка-культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці дазволіць павысіць эфектыўнасць дзяржаўнай палітыкі ў гэтай сферы.

З улікам адзначанага, а таксама на падставе практыкі прымянення з 1992 года ўносяцца ўдакладненні па вызначэнню раздзелаў Дзяржаўнага спіса і замацоўваюцца нормы аб парадку яго вядзення, вызначаныя падпунктамі 5.13 і 5.14 пункта 5 Палажэння аб Міністэрстве культуры, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17 студзеня 2017 г. № 40, згодна з якімі пры ўнясенні змяненняў у звесткі аб гісторыка-культурных каштоўнасцях Дзяржаўнага спіса захоўваецца дата і нумар рашэння дзяржаўнага органа аб наданні культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Дзяржаўны спіс згодна пункту 2 артыкула 97 Кодэкса з'яўляецца асноўным і адзіным дакументам дзяржаўнага ўліку гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

У адпаведнасці з пунктам 6 артыкула 97 Кодэкса вядзенне і фарміраванне Дзяржаўнага спіса адносіцца да выключнай кампетэнцыі Міністэрства культуры.

Практыка вядзення і фарміравання Дзяржаўнага спіса ажыццяўляецца шляхам прыняцця пастаноў Міністэрства культуры, на падставе якіх уносяцца звесткі аб новых гісторыка-культурных каштоўнасцях (пункт 15 артыкула 93 Кодэкса), выключаюцца звесткі аб матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, у дачыненні да якіх Міністэрствам культуры прыняты рашэнні аб пазбаўленні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці (пункт 5 артыкула 94 Кодэкса), уносяцца змяненні і дапаўненні ў звесткі аб гісторыка-культурных каштоўнасцях (пункт 6 артыкула 96 Кодэкса).

Адпаведныя пастановы Міністэрства культуры з'яўляюцца ненарматыўнымі прававымі актамі, якія публікуюцца на афіцыйным сайце Міністэрства культуры.

Разам з тым сам Дзяржаўны спіс, у які ўносяцца адзначаныя звесткі, на цяперашні час не мае дакументальнага зацвярджэння.

У сілу таго, што змяненні ў Дзяржаўны спіс уносяцца пастановамі Міністэрства культуры, а сам Дзяржаўны спіс адпаведнай пастановай не зацверджаны, патрабуецца зацвердзіць яго адпаведнай пастановай Міністэрства культуры, якая ў дадзеным выпадку будзе з’яўляцца ненарматыўным прававым актам.

У адпаведнасці з пунктам 4 артыкула 33 Закона Рэспублікі Беларусь “Аб нарматыўных прававых актах” унясенне змяненняў у нарматыўны прававы акт, ажыццяўляецца нарматворчым органам (службовай асобай), які яго прыняў, шляхам прыняцця (выдання) нарматыўнага прававога акта таго ж віду, што і гэты акт. Указаны крытэрыі у сілу інстытутаў аналогіі закона і аналогіі права, устаноўленых артыкулам 2, артыкулам 71 Закона Рэспублікі Беларусь “Аб нарматыўных прававых актах”, можа быць ужыты ў кантэксце неабходнасці зацвярджэння Дзяржаўнага спіса пастановай Міністэрства культуры таго ж узроўню, якімі ў яго ўносяцца змены на сённяшні дзень.

Зацвярджэнне Дзяржаўнага спісу дазволіць замацаваць яго статуснасць, забяспечыць празрыстасць і сістэматызацыю яго вядзення як адзінага зацверджанага дакумента, што ўзмоцніць юрыдычныя пазіцыі Міністэрства культуры і іншых дзяржаўных органаў пры вырашэнні спрэчных пытанняў з грамадзянамі і суб’ектамі гаспадарання (у тым ліку ў судах).

У мэтах удасканалення парадку пашырэння беларускіх аб’ектаў спадчыны ў спісах Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА ўносяцца пункт 2 артыкула 99 дапоўняецца часткамі наступнага зместу:

”Падрыхтоўку прапановы аб уключэнні аб’екта спадчыны ў пералік каштоўнасцей культурнай і прыроднай спадчыны, размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, якія могуць быць уключаны ў Спіс Сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны, або Спіс сусветнай спадчыны, якая знаходзіцца пад пагрозай, забяспечвае мясцовы выканаўчы і распарадчы орган абласнога тэрытарыяльнага ўзроўню, на тэрыторыі якога знаходзіцца дадзены аб’ект спадчыны.

Падрыхтоўку прапановы аб уключэнні гісторыка-культурнай каштоўнасці ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якая мае патрэбу ў тэрміновай ахове, Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва забяспечвае Міністэрства культуры.“.

Пункт 1 артыкула 104 дапаўняецца нормай аб забароне зносу (дэмантажу) нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей. Згодна з палажэннямі падпункта 1.1 пункта 1 артыкула 103 і пункта 1 артыкула 104 Кодэкса па прапанове Міністэрства культуры ў праект Кодэкса аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці таксама ўключана такая норма.

Унясенне змяненняў у пункт 2 артыкула 104 зроблена з мэтай выключэння разгляду перамяшчэння гісторыка-культурных каштоўнасцей як крайняй меры, не звязанай з новым асваеннем гістарычных тэрыторый, калі рашэнне прапануецца без уліку захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей, а дзеля магчымасці ўзвядзення на гістарычным месцы новых аб'ектаў. Такі прынцып супярэчыць асноўным палажэнням і прынцыпам, прыведзеным у артыкулах 8 і 82 Кодэкса, а таксама ўводзінам Канвенцыі аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны ад 16 лістапада 1972 года.

У дзеючай рэдакцыі Кодэкса азначэнні тэрмінаў увогуле прадстаўлены недастаткова, што з прычыны спецыфічнасці многіх тэрмінаў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны прыводзіць да памылковага трактавання асноўных паняццяў і стварае супярэчнасці ў працэсе ўзгаднення навукова-праектнай дакументацыі ў адпаведнасці з палажэннямі артыкула 119 Кодэкса, а таксама ў ходзе выканання работ. Тэрмін "тэрыторыя гісторыка-культурнай каштоўнасці" ўжываецца ў палажэннях артыкула 105 Кодэкса, але не мае вызначэння. Тэрмін "тэрыторыя гісторыка-культурнай каштоўнасці – тэрыторыя, непасрэдна занятая гісторыка-культурнай каштоўнасцю (ці яе часткамі) і (або) звязаная з ёй гістарычна і функцыянальна, і якая з'яўляецца яго непасрэднай часткай" ўводзіцца з мэтай вызначэння характарыстык асноўных комплексных гісторыка-культурных каштоўнасцяў – гістарычных цэнтраў, ансамбляў, комплексаў, сядзібаў, паркаў, неад'емнай часткай якіх з'яўляецца гістарычная тэрыторыя (тэрыторыя гісторыка-культурнай каштоўнасці).

Зацверджаныя Міністэрствам культуры ва ўстаноўленым парадку праекты зон аховы выяўляюць немагчымасць падзялення тэрыторый комплексных гісторыка-культурных каштоўнасцей на асобныя часткі, якія гістарычна звязаны. Такое падзяленне прывядзе да стварэння шматлікіх праектаў зон аховы замест аднаго, агульнага. Раздзяленне на асобныя праекты зон аховы не дазволіць забяспечыць выкананне пункта 1 артыкула 105 Кодэкса. У гэтай сувязі прапануецца выкласці пункт 2 артыкула 105 у новай рэдакцыі.

У мэтах устанаўлення адзіных патрабаванняў да распрацоўкі праектаў зон аховы артыкул 105 дапаўняецца новым пунктам.

Шэрагавая гістарычная забудова з'яўляецца часткай навакольнага асяроддзя і вызначаецца праектамі зон аховы, як забудова якая стварае гістарычны характар тэрыторый на адным узроўні з аб'ектамі, якія ўключаны ў Дзяржаўны спіс. Акрамя таго, гэтыя аб'екты маюць адметныя духоўныя, дакументальныя, архітэктурныя вартасці і могуць быць прапанаваны для ўключэння ў Дзяржаўны спіс ва ўстаноўленым парадку.

З гэтай мэтай пункт 4 артыкула 105 дадаецца неабходнымі словамі.

Пункт 1 артыкула 109 выкладаецца ў новай рэдакцыі ў сувязі з наступным.

Адсутнасць у існуючай рэдакцыі Кодэкса тэрміна ”навуковае абгрунтаванне“, разам з тым, што спасылка на гэты тэрмін адзначаны ў пункце 3 артыкула 84, пункце 1 артыкула 103, пункце 1 артыкула 104, пунктах 1 і 2 артыкула 109 Кодэкса. Неабходна адзначыць, што ў дзеючай рэдакцыі Кодэкса тэрміналогія ў цэлым прадстаўлена недастаткова, што, з прычыны спецыфічнасці многіх тэрмінаў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны (якія нідзе больш не вызначаны), прыводзіць да памылковага трактавання асноўных паняццяў і стварае супярэчнасці ў працэсе ўзгаднення навукова-праектнай дакументацыі ў адпаведнасці з палажэннямі артыкула 119 Кодэкса, а таксама ў ходзе выканання работ.

У мэтах урэгулявання размяшчэння сродкаў вонкавай рэкламы на гісторыка-культурных каштоўнасцях з часткі другой пункта 3 артыкула 110 Кодэкса выключаюцца словы ”, як правіла,“.

Размяшчэнне сродкаў вонкавай рэкламы менавіта асобнымі літарамі толькі мінімізуе, але пры гэтым канчаткова не ліквідуе перашкоды для ўспрымання архітэктурнага рашэння фасада помніка архітэктуры. Такім чынам норма Кодэкса аб размяшчэнні на фасадах помнікаў архітэктуры рэкламы асобнымі літарамі з’яўляецца кампрамісным выключэннем з поўнай забароны на яе размяшчэнне на помніках архітэктуры, якая дазваляе мінімізаваць пагаршэнне ўспрымання архітэктурна-мастацкага рашэння фасадаў, створаных па задумцы архітэктара ў пэўную гістарычную эпоху. У сваю чаргу, наяўнае выключэнне ”як правіла, асобнымі літарамі“ было зафіксавана распрацоўшчыкамі Кодэкса ў мэтах нераспаўсюджвання уведзеных Кодэксам (пункт 3 артыкула 110) патрабаванняў (абмежаванняў) на сродкі вонкавай рэкламы, размешчаных да 3 лютага 2017 года.

Даведачна:

Згодна з пунктам 17¹ Палажэння аб парадку размяшчэння сродкаў вонкавай рэкламы, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 12 лістапада 2007 г. № 1497, тэрмін дзеяння дазволу на размяшчэнне тэхнічна складанага сродку вонкавай рэкламы (наддахавай рэкламнай канструкцыі, прызматрона, лайтпостэра з плошчай рэкламнага поля больш 2,16 квадратнага метра, шчыта з плошчай рэкламнага поля больш за 32 квадратных метраў, шчыта, электроннага табло і іншага), аб’ёмна-прасторавай рэкламнай канструкцыі павінен складаць не менш за пяць гадоў, на размяшчэнне лайтпостэраў з плошчай рэкламнага поля да 2,16 квадратнага метра ўключна, шчытоў з плошчай рэкламнага поля да 32 квадратных метраў ўключна, пілонаў і іншых

сродкаў вонкавай рэкламы, якія замацоўваюцца на зямельным участку, – не менш за тры гады.

З улікам таго, што ў дазvole на размяшчэнне сродку вонкавай рэкламы вызначаны пэўны тэрмін, то ў гэты перыяд (пазначаны ў дазvole тэрмін) умовы ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці не павінны змяняцца. Такім чынам, распрацоўшчыкамі захаваны прынцып нераспаўсюджвання зваротнай сілы патрабаванняў (абмежаванняў), уведзеных Кодэксам.

Пункт 2 артыкула 112 пасля слоў ”Матэрыялы навукова-даследчых работ“ дапоўняецца словамі ”, склад, парадак падрыхтоўкі якіх зацвярджаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь“.

Выкананая ўстановай адукацыі ”Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў“ у 2019 годзе па заказе Міністэрства культуры, навукова-даследчая работа, вызначае склад навукова-даследчых работ на прыкладзе замежных дзяржаў і беларускага рэстаўрацыйнага вопыту. Адсутнасць складу навукова-даследчых работ вядзе да фармальнага падыхода к падрыхтоўцы гэтых матэрыялаў, і, як вынік, – да страты і прычынэння шкоды гісторыка-культурным каштоўнасцям, што забаронена Кодэксам.

У сувязі з тым, што заканадаўствам аб культуры дазваляецца рэалізацыя толькі навукова абгрунтаваных рашэнняў, праектная дакументацыя павінна адпавядаць навукова-даследчым вышуканням. Навукова-даследчыя вышуканні маюць прыкладную мэту, у адпаведнасці з яой прымаюцца тыя ці іншыя праектныя рашэнні. Навукова-даследчыя вышуканні ўключаюцца ў склад праектнай дакументацыі пры выкананні работ на нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях для ацэнкі адпаведнасці праекта вышуканням. Гэта пацвярджае ўнясенне змянення у пункт 2 артыкула 113 Кодэкса.

Беларусь, як краіна, якая ратыфікавала Канвенцыю аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны 1972 года, прыняла абавязкі па захаванні аб’ектаў спадчыны з улікам Рэкамендацый па выкананню гэтай канвенцыі і іншых міжнародных дагавораў у гэтай сферы (Венецыянская хартыя 1965 года, Нарскі дакумент 1994 года і іншыя дагаворы), якімі адзначана неабходнасць захавання сапраўднасці помніка, як аднаго з асноўных яго адзначэнняў.

З мэтай удакладнення некаторых тэрмінаў, а таксама ўдакладнення работ, якія ажыццяўляюцца пры рэстаўрацыі аб’ектаў, прапануюцца адпаведныя змяненні ў падпункты 1.5 – 1.7 пункта 1 артыкула 114.

З падпункта 1.8 пункта 1 артыкула 114 словы ”(у асноўным комплексе або ансамбля матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей)“ прапануецца выключыць у сувязі з тым, што дадзеная

рэдакцыя з'яўляецца недакладнай. Рэгенерацыя можа распрацоўвацца для любых гісторыка-культурных каштоўнасцей, зыходзячы з існуючай горадабудаўнічай сітуацыі.

Падпункт 1.9 пункта 1 артыкула 114 выкладаецца ў новай рэдакцыі. Гэта вызначана тым, што тэрмінам "рэканструкцыя", які прадугледжаны праектам Кодекса аб архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці, указана на магчымасць дэмантажа не менш за 80% канструкцый будынкаў, што пры выкананні работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях прывядзе да фактычнай страты помніка архітэктурны. Такія дзеянні супярэчаць патрабаванням Кодэкса. Рашэнні па змяненні асноўных тэхніка-эканамічных паказчыкаў і параметраў, у тым ліку з павышэннем спажывецкіх якасцей, змяненне колькасці і плошчы памяшканняў, будаўнічага аб'ёму і (або) агульнай плошчы на нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей не могуць прымацца без навуковага абгрунтавання такіх рашэнняў. Галоўная мэта прыстасавання аб'екта спадчыны – яго захаванне за кошт выкарыстання. На гісторыка-культурных каштоўнасцях функцыя адпавядае помніку, а не помнік функцыі. Функцыі, якія вядуць да навукова неабгрунтаваных змяненняў гісторыка-культурных каштоўнасцей не адпавядаюць нормам заканадаўства аб культуры.

Падпункт 1.10 пункта 1 артыкула 114 прапанавана выкласці ў новай рэдакцыі ў мэтах адпавядання міжнароднай практыцы. Па міжнародных нормах у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны аднаўленне першапачатковага погляду гісторыка-культурнай каштоўнасці не з'яўляецца мэтай рэстаўрацыі. Наадварот, такія дзеянні вядуць да страт гістарычна значных напластаванняў помніка архітэктурны (станоўчыя прыклады – Каложская царква ў г.Гродна, Спаса-Праабражэнская царква ў г.Полацку, адмоўны – страта аўтэнтычнасці пры правядзенні работ на Старым замку ў г.Гродна).

З мэтай удакладнення правядзення рамонтна-рэстаўрацыйных работ, а таксама спрашчэння правядзення работ па забеспячэнні належнага тэхнічнага і санітарнага стану гісторыка-культурных каштоўнасцей карэктуюцца артыкул 114 Кодэкса.

Інфармаванне Міністэрства культуры аб пачатку правядзення рамонтна-рэстаўрацыйных работ на нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці будзе аднесена да абавязкаў грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях у артыкуле 118 кодэкса.

Прапанова звязана з адсутнасцю у цяперашні час нормы па

падрыхтоўцы і выдачы Міністэрствам культуры дазвола на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, што раней было прадугледжана палажэннямі пункта 1 артыкула 37 Закона “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь”. У сувязі з адменай указаннай нормы, Міністэрства культуры не мае інфармацыі аб пачатку і ходзе выканання работ, што вядзе да выяўленню значнай колькасці пытанняў, звязаных з асаблівасцю выканання работ і ўзаемадзеяння па гэтым пытанням з мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

У артыкуле 116 Кодэкса замацоўваецца выключэнне з агульнага правіла, згодна з якім пры выкананні на помніках археалогіі земляных і меліярацыйных работ, якія не з’яўляюцца рамонтна-рэстаўрацыйнымі работамі, Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі ў парадку, ёй устаноўленым, прызначаецца адказны за захаванне гісторыка-культурнай каштоўнасці пры навукова-метадычным кіраўніцтве, распрацоўцы мер па ахове помніка археалогіі і археалагічны нагляд. У гэтым выпадку ўдзел грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, не патрабуецца.

Адсутнасць неабходнасці ўдзелу спецыяліста, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, у сувязі з тым, што адказнасць нясе спецыяліст-археолог па адкрытаму лісту НАН Беларусі, а таксама змена грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, у ходзе выканання асобных работ на помніках вядзе да адсутнасці адказнасці гэтым спецыялістам за ходам работ і, як вынік, страты помнікам яго адметных вартасцей, што пацягнула неабходнасць карэкціроўкі артыкула 116 Кодэкса.

У пункце 13 артыкула 117 словы “шэсць месяцаў” прапануецца замяніць словамі “два гады”. Павялічэнне строкаў дазволіць павысіць адказнасць грамадзяніна, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, які мае пасведчанне на кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, за прапануемыя да ўзгаднення рашэнні і выкананне абавязкаў, прадугледжаных Кодэксам.

У мэтах неабходнасці дадатковага ўдзелу грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якія маюць пасведчанне на

кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях пры правядзенні работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях з мэтай паляпшэння якасці названых работ прапанавана карэкціроўка артыкула 118 Кодэкса.

У сувязі з адсутнасцю азначэння тэрміна ”навукова-праектная дакументацыя“, які ўжываецца ў артыкуле 119, з мэтай аднастайнага разумення і прымянення нарматыўных прававых прадпісанняў пункт 1 гэтага артыкула прапануецца дапоўніць часткай з адпаведным тэрмінам.

З пунктаў 2, 3 артыкула 119 выключаюцца словы ”знішчэння нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або стварэння пагрозы іх знішчэння, прычынення ім шкоды або стварэння пагрозы яе прычынення, пагаршэння іх тэхнічнага стану або стварэння пагрозы яго пагаршэння,“ і ”, не ўказаных у пункце 2 гэтага артыкула,“ у сувязі з тым, што знішчэнне гісторыка культурных каштоўнасцей і пагаршэнне тэхнічнага стану каштоўнасцей забаронена Кодэксам.

Методыка, парадак і асаблівасці выканання работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях могуць аказаць непасрэднае ўздзеянне на гэтыя каштоўнасці, прывесці да страт і пагаршэння іх тэхнічнага стану. У гэтай сувязі прапанавана выкласці пункт 5 артыкула 119 у новай рэдакцыі.

У мэтах аднясення макетаў і муляжоў біялагічных і геалагічных аб’ектаў і іншых прыродазнаўчых гістарычных прадметаў не да рэчавага тыпу, а да адпаведных прыродазнаўчых калекцый і удакладнення тэрміналогіі Кодэкса прапануецца ўнясенне змяненняў у артыкулы 154 і 155.

Для забеспячэння дзейнасці музеяў ствараецца вялікая колькасць камісій і саветаў, якія зараз не акрэслены ў Кодэксе, у сувязі з чым спатрэбілася карэкціроўка артыкулаў 157, 159, 176 і 178.

Улічана прапанова Гродзенскага аблвыканкама, Рэспубліканскага савета дырэктараў музеяў аб ўдакладненні выкарыстання фармуліроўкі ”права бясплатнага (ільготнага) наведвання музея“.

Згодна з пунктам 4 артыкула 161 Кодэкса музеі класіфікуюцца па наступных профілях: гістарычны, прыродазнаўчы, мастацкі, літаратурны. У гэтай сувязі падпункт 2.1 пункта 2 артыкула 165 Кодэкса прыводзіцца ў адпаведнасць з класіфікацыяй музеяў.

У мэтах выключэння рознага тлумачэння нарматыўных прававых прадпісанняў і ліквідацыі ўнутраных супярэчнасцяў прапануецца карэкціроўка пунктаў 1 і 2 артыкула 164 Кодэкса ў частцы замацавання за музеямі абавязкаў устанаўлення правілаў наведвання і абслугоўвання наведвальнікаў.

Карэкціроўка часткі першай пункта 5 артыкула 209 Кодэкса выклікана неабходнасцю ўстанаўлення адзінага падыходу да вызначэння

кампетэнцыі на зацвярджэнне парадку арганізацыі і правядзення культурных мерапрыемстваў.

Згодна пункту 5 згаданага артыкула гэты парадак зацвярджае Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь. Разам з тым, у пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 красавіка 2015 г. № 263 "Аб правядзенні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь асобных цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў" такога парадку няма. Акрамя таго, не ўсе цэнтралізаваныя культурныя мерапрыемствы, пералічаныя ў Пераліку асобных міжнародных і рэспубліканскіх цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў, зацверджаным дадзенай пастановай, рэгулююцца актамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

У падпункце 4.1 пункта 4 артыкула 210 Кодэкса вызначана кампетэнцыя арганізатара культурнага мерапрыемства пры неабходнасці зацвярджаць парадак арганізацыі і правядзення такіх мерапрыемстваў (уключаючы і культурныя мерапрыемствы, прызначаныя ў пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 красавіка 2015 г. № 263). У выніку з'яўляецца прававая нявызначанасць, якую прапануецца ліквідаваць шляхам замацавання кампетэнцыі на вызначэнне парадку правядзення ўсіх культурных мерапрыемстваў за іх арганізатарам.

Музейныя прадметы, навукова-дапаможныя і сыравінныя матэрыялы не падлягаюць бухгалтарскаму ўліку. Дадзеная норма ўтрымлівалася ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 12 снежня 2005 г. № 70-3 "Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь" (дакумент страціў сілу ў сувязі з прыняццем Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры) і адпавядае патрабаванням Інструкцыі па бухгалтарскаму ўліку асноўных сродкаў у бюджэтных арганізацыях, зацверджанай пастановай Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь ад 31 кастрычніка 2012 г. № 60. На практыцы гэта пытанне патрабуе тлумачэнняў з боку Міністэрства культуры, таму лічым неабходным дадзеную норму замацаваць у артыкуле 176 Кодэкса.

Згодна з практыкай прымянення ў артыкул 46 уносяцца дапаўненні, якія дазваляць удасканаліць работу па вядзенню пашпарта непрафесійнага (аматарскага) калектыву мастацкай творчасці. Так, канкрэтызуюцца звесткі аб знаходжанні пашпарта і яго захаванні.

Дапаўненні ў артыкул 48 канкрэтызуюць межы добраахвотнага ўдзелу ў непрафесійным (аматарскім) калектыве мастацкай творчасці. Так, удзел у калектыве магчымы ў вольны ад асноўнай працы або вучобы час. Такая трактоўка будзе садзейнічаць, у першую чаргу, размежаванню дзейнасці вучэбных калектываў і працы педагогічных работнікаў ва ўстановах адукацыі ў сферы культуры і іншых арганізацыях культуры.

Дадаткова канкрэтызуюцца напрамкі дзейнасці кіраўнікоў непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці, што

дазволіць больш прадметна рэгуляваць трудоваыя адносіны паміж работнікамі і наймальнікамі ў арганізацыях рознай ведамаснай прыналежнасці.

З улікам мэтазгоднасці надання асобных гарантый развіцця рамесліцкай дзейнасці ў накірунку мастацкіх традыцый паняцце ”традыцыі народных мастацкіх рамёстваў“ замяняюцца паняццем ”традыцыі народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва“.

Змяненні ў артыкуле 187 дазваляць удасканаліць вызначэнне арганізацый, якія могуць займацца вытворчасцю прадукцыі, якая можа быць аднесена да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў і арганізацый культуры, якія закліканы ствараць умовы для заняткаў мастацкай творчасцю. Так, не любая арганізацыя, прадукцыя якой аднесена да вырабаў народных мастацкіх рамёстваў, з’яўляецца арганізацыяй народных мастацкіх рамёстваў, а тым больш арганізацыяй культуры. З мэтай удакладнення ўстаноўленых тэрмінаў у словазлучэннях ”прадукцыя арганізацый народных мастацкіх рамёстваў“ і ”прадукцыі арганізацый народных мастацкіх рамёстваў“ словы ”народных мастацкіх рамёстваў“ і пункт 5 з названага артыкула выключаюцца.

Дапаўненні ў артыкул 189 закліканы ўдасканаліць парадак надання статусу народнага майстра. Так, падкрэсліваецца, што статус народнага майстра можа быць нададзены майстру народных мастацкіх рамёстваў, вырабы якога створаны ў адпаведнасці з традыцыямі народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, або грамадзяніну, які стварае творы ў адпаведнасці з традыцыямі выяўленчага мастацтва. У залежнасці ад узросту канкрэтызуецца пэўны перыяд, на які можа быць нададзены статус народнага майстра. Заключэнне экспертнай камісіі па народных мастацкіх рамёствах замацоўваецца рашэннем Міністэрства культуры, таксама ўстанаўліваецца тэрмін на працягу якога павінна быць прынята адпаведнае рашэнне – 30 дзён.

Дапаўненні ў артыкул 236 вызначаюць умовы для прыняцця рашэння аб стварэнні або арганізацыі творчай дзейнасці клубных фарміраванняў. Улічваючы, што вынік і эфектыўнасць работы клубнага фарміравання як суб’екта культурнай дзейнасці не залежаць ад колькасці яго ўдзельнікаў, а падпарадкаваны ў большай ступені рэалізацыі творчых задач, дапаўненнем вызначана, што колькасць удзельнікаў клубнага фарміравання павінна адпавядаць жанраваму накірунку, формам і характару творчай дзейнасці пры фарміраванні рэпертуару, выкананні твораў мастацтва, вырашэнні мастацкіх задач, правядзенні вучэбна-творчай, рэпетыцыйнай, канцэртнай і выставачнай дзейнасці, садзейнічаць творчаму развіццю клубнага фарміравання.

Адначасова, улічваючы, што змест і мэты дзейнасці гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў (клубаў па інтарэсах) адрозніваюцца ад ішніх відаў клубных фарміраванняў, устанавіваецца іх мінімальнае колькасць у залежнасці ад месца іх дзейнасці: у сельскіх населеных пунктах – не менш за 5 чалавек, у іншых населеных пунктах – не менш за 10 чалавек.

Улічваючы, што заняткі ў клубным фарміраванні з'яўляюцца вынікам творчай дзейнасці яго ўдзельнікаў і вынікам выканання дамоўных адносін паміж кіраўніком клубнага фарміравання (работнікам) і яго наймальнікам, вызначана, што перыядычнасць і працягласць заняткаў у клубным фарміраванні вызначаюцца самастойна кіраўніком клубнага фарміравання і зацвярджаюцца кіраўніком арганізацыі, на базе якой існуе клубнае фарміраванне.

У апошнія гады шырока распаўсюджанай формай збору сродкаў для рэалізацыі культурных праектаў стаў краўдфандзінг – размяшчэнне звестак аб культурным праекце, неабходнай суме і спосабах пералічэння сродкаў для яго рэалізацыі з дапамогай інтэрнет-платформ (краўдфандзінга). Разам з тым у Кодэксе такая крыніца фінансавання культурных праектаў адсутнічае. У сувязі з гэтым прапанавана адпаведнае дапаўненне артыкула 21.

Па прапановах творчых саюзаў унесены змяненні ў артыкул 41 Кодэкса, у прыватнасці, прадугледжана права творчых работнікаў атрымліваць даходы ад творчай дзейнасці незалежна ад формы яе ажыццяўлення.

За перыяд, якія прайшоў з часу прыняцця Кодэкса, у Рэспубліцы Беларусь перастаў існаваць такі тып арганізацый культуры як "творчыя майстэрні". Разам з тым узнік новы тып арганізацый культуры – "культурны хаб" – арганізацыя культуры, якая выкарыстоўвае свае плошчы, матэрыяльна-тэхнічную базу і кадры для юрыдычнай, арганізацыйнай падтрымкі і прасоўвання культурных праектаў юрыдычных асоб і грамадзян, якія займаюцца культурнай дзейнасцю. У сувязі з гэтым прапанавана адпаведнае змяненне ў падпункце 4.11 пункта 4 артыкула 51 і дапаўненне пункта 1 артыкула 1 падпунктам 1.9¹.

У сувязі са шматлікімі скаргамі з боку членаў творчых саюзаў на дыскрымінацыйны характар нормы пункта 2 артыкула 58 Кодэкса, а таксама з улікам той акалічнасці, што прыналежнасць грамадскага аб'яднання да ліку творчых саюзаў вызначаецца на падставе яго статута і не патрабуе нейкай дадатковай фіксацыі, названую норму прапануецца выключыць.

Па прапановах творчых саюзаў у артыкуле 58 замацавана права творчых саюзаў ажыццяўляць творчую, культурную, навуковую дзейнасць.

За перыяд, якія прайшоў з часу прыняцця Кодэкса, творчыя саюзы сутыкнуліся з цяжкасцямі пры выкарыстанні прадастаўленага ім пунктам 7 артыкула 59 права на ажыццяўленне прадпрымальніцкай дзейнасці ў сферы культуры без утварэння камерцыйных арганізацый, што негатыўна адбівалася на развіцці гэтых саюзаў. У сувязі з гэтым ў законапраекце пашыраны пералік відаў прадпрымальніцкай дзейнасці, якую творчыя саюзы маюць права ажыццяўляць без стварэння камерцыйных арганізацый.

Прапануемая норма накіравана на карэктыроўку прабелу, які абумоўлены не карэктным выкарыстаннем у абзацы чацвертым часткі другой пункта 7 артыкула 59 Кодэкса тэрміналогіі агульнадзяржаўнага класіфікатара Рэспублікі Беларусь ("творчая дзейнасць і забавы"). У мэтах удасканалення дзейнасці творчых саюзаў па стварэнні, зберажэнні і распаўсюджванні твораў мастацкай літаратуры і мастацтва ўстанаўліваецца, што творчыя саюзы маюць права ажыццяўляць без стварэння камерцыйных арганізацый і (або) удзелу ў іх некаторыя віды прадпрымальніцкай дзейнасці. Правядзенне творчымі саюзамі рэспубліканскіх і мясцовых выставак літаратуры і мастацтва, а таксама канцэртаў, пленэраў, канферэнцый і іншых мерапрыемстваў дапамагае папулярызацыі культурных каштоўнасцей, далучэнню да культуры шырокіх мас насельніцтва.

Згодна з заканадаўствам творчыя саюзы ствараюцца і дзейнічаюць у тым ліку з мэтай садзейнічання ў стварэнні, распаўсюджванні і (або) папулярызацыі твораў мастацкай літаратуры і мастацтва. Выстаўка вызначаецца як культурнае мерапрыемства па публічным паказе, распаўсюджванні і (або) папулярызацыі культурных каштоўнасцей (пункт 1 артыкула 222 Кодэкса). Такім чынам, дзейнасць творчых саюзаў па падрыхтоўцы і правядзенні выставак адпавядае мэтам стварэння і дзейнасці гэтых грамадскіх аб'яднанняў.

У пераліках відаў мастацтва, на якія распаўсюджваюцца нормы артыкулаў 64, 68, 83, 161, 220 Кодэкса, дадаткова ўключаны дызайн, архітэктура, фатаграфія.

У мэтах прывядзення нормаў артыкула 76 Кодэкса, які рэгулюе парадак увозу і (або) вывазу культурных каштоўнасцей, у адпаведнасць з нормамі Еўразійскага эканамічнага саюза і міжнароднымі дамовамі Рэспублікі Беларусь у рамках Еўразійскага эканамічнага саюза, міжнароднымі дамовамі Рэспублікі Беларусь з трэцімі краінамі, Рашэннямі Калегіі Еўразійскай эканамічнай камісіі прапанавана новая рэдакцыя артыкула 76.

У прыватнасці, прапанаваны механізм дэцэнтралізацыі ажыццяўлення адміністрацыйнай працэдур па выдачы дазвольных дакументаў, пры якім выдача пісьмовых паведамленняў аб тым, што заключэнне (дазвольны

дакумент) не патрабуецца, можа ажыцяўляцца структурнымі падраздзяленнямі абласных выканаўчых камітэтаў і Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, якія ажыцяўляюць дзержаўна-уладныя паўнамоцтвы ў сферы культуры. Такі падыход дазваляе зменьшыць адміністрацыйную нагрузку на заяўнікаў, дае магчымасць больш эфектыўна ажыцяўляць розныя гандаль сучаснымі творамі мастацтва пры правядзенні буйных рэгіянальных культурных мерапрыемстваў, на якіх фіксуецца значны турыстычны паток грамадзян, якія не толькі пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, але і за яе межамі. Такое размеркаванне дазволіць павысіць турыстычны патэнцыял прымежных рэгіёнаў, у якіх уведзены безвізавы рэжым.

У адпаведнасці з парадкам перамяшчэння культурных каштоўнасцей, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, пры часовым вывазе гісторыка-культурных і культурных каштоўнасцей, уключаных у адзіны пералік тавараў, да якіх прымяняюцца меры нетарыфнага рэгулявання ў гандлі з трэцімі краінамі, які вызначаецца актам, што складае права Еўразійскага эканамічнага саюза, для арганізацыі выстаў, прэзентацый у трэціх краінах, ажыцяўлення рэстаўрацыйных работ і навуковых даследаванняў у трэціх краінах, ажыцяўлення гастрольна-канцэртнай дзейнасці і правядзення культурна-відовішчных мерапрыемстваў у трэціх краінах, а таксама выкарыстання ў судовых працэсах у трэціх краінах, механізм кантролю вяртання часова вывезеных каштоўнасцей адсутнічаў. З мэтай удасканалення работы па ахове культурных каштоўнасцей прапанавана дапоўніць артыкул 76 пунктам 5.

У артыкуле 189 прапанавана новая рэдакцыя азначэння паняцця "народны майстар", удакладнены парадак разгляду хадайніцтваў аб наданні статусу "народны майстар".

З улікам аналізу практыкі работы па арганізацыі і правядзенні культурна-відовішчных мерапрыемстваў, а таксама прапаноў упраўленняў культуры (галоўных упраўленняў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі) аблвыканкамаў, Мінгарвыканкама, тэатральна-відовішчных арганізацый рэспубліканскага падпарадкавання прапанаваны шэраг змяненняў і дапаўненняў у главу 22 Кодэкса, накіраваных на удасканаленне практыкі выдачы пасведчанняў на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішчных мерапрыемстваў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (далей – гастрольных пасведчанняў).

У прыватнасці, артыкул 209 дапаўняецца пунктам 7, у адпаведнасці з якім мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы забяспечваюць выкананне заканадаўства пры правядзенні культурна-відовішчных мерапрыемстваў.

У заканадаўстве аб культуры адсутнічаюць азначэнні паняццяў ”творчая майстэрня“ і ”запрашальны білет“, што выклікае цяжкасці пры арганізацыі фінансава-гаспадарчай дзейнасці творчых саюзаў і арганізатараў культурных мерапрыемстваў і ў ходзе кантроля за яе ажыццяўленнем з боку кантралюючых і праваахоўных органаў. Таксама падпунктам 4.3 пункта 4 артыкула 210 Кодэкса прадугледжана, што арганізатар культурнага мерапрыемства пры неабходнасці вызначае колькасць запрашальных білетаў, але азначэнне названага тэрміна ў Кодэксе адсутнічае. У сувязі з гэтым у праект Закона ўключаны азначэнні гэтых паняццяў.

У артыкуле 213 Кодэкса ўдакладнена азначэнне асоб, якія адносяцца да беларускіх выканаўцаў, а таксама дадзена азначэнне паняцця ”культурна-відовішняга мерапрыемства, якое праводзіцца для ўласных патрэб“.

У артыкуле 214 у мэтах стымулявання дзейнасці дзяржаўных арганізацый культуры па правядзенні культурна-відовішчых мерапрыемстваў і з улікам шматлікіх зваротаў ад кіраўнікоў гэтых арганізацый дзяржаўным арганізацыям культуры прадастаўлена права правядзення культурна-відовішчых мерапрыемстваў без атрымання гастрольных пасведчанняў. Прадугледжана, што ў выпадку арганізацыі культурна-відовішняга мерапрыемства некалькімі арганізатарамі, адзін з якіх вызвалены ад атрымання пасведчання, іншыя арганізатары таксама вызваляюцца ад атрымання пасведчання.

У сувязі са змяненнем Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь дзяржаўныя арганізацыі культуры для арганізацыі культурна-відовішчых мерапрыемстваў вымушаны браць гастрольнае пасведчанне, а таксама плаціць пошліну за яго атрыманне, калі ў мерапрыемстве прымае ўдзел замежны выканаўца. Дадзеная практыка дрэнна ўплывае на рэпертуар калектываў, іх пазабюджэтную дзейнасць. Вызваленне дзяржаўных арганізацый культуры ад атрымання пасведчання станоўча паўплывае на выкананне паказчыкаў Дзяржаўнай праграмы ”Культура Беларусі“ і павышэнне ўзроўню даходаў ад пазабюджэтнай дзейнасці.

З улікам практыкі работы тэатральна-відовішчых арганізацый у эпідэмічнай сітуацыі ў законапраект уключаны артыкул 215¹, які рэгламентуе пытанні дзеяння гастрольных пасведчанняў пры наступленні форс-мажорных абставін.

У пункце 6 артыкула 216 вызначаны абставіны, пры наступленні якіх арганізатар культурна-відовішняга мерапрыемства можа адмяніць гэтае мерапрыемства. З улікам шырокага распаўсюджвання практыкі набыцця ўваходных білетаў з выкарыстаннем паслуг электронных білетных аператараў артыкул 217 дапоўнены нормамі, якія

прадугледжваюць выплату грашовай кампенсацыі кошту ўваходных білетаў без уліку камісійнага збору электронных білетных апэратараў, камісійнага збору за браніраванне білета і іншых выдаткаў, якія не ўваходзяць у кошт уваходнага білета, паколькі гэтыя зборы з'яўляюцца платай за аказаныя апэратарамі паслугі. Таксама прапануецца для удасканалення тэрміналагічнага апарата тэрмін "выплата грашовай кампенсацыі кошту ўваходных білетаў" замяніць на больш дакладны – "вяртанне кошту ўваходнага білета". Гэта выклікана тым, што кампенсацыя – гэта асобнае патрабаванне, узнікшае ў сувязі з нейкімі маёмаснымі стратамі. У выпадку набыцця білетнай прадукцыі магчыма казаць пра яе як фактычны доказ аплаты пакупніком некаторых паслуг, якія прадстаўляюцца арганізацыямі культуры насельніцтву, а ў выпадку немагчымаці скарыстацца такімі паслугамі мае месца вяртанне іх кошту.

Таксама на аснове аналізу практыкі работы тэатральна-відовішчных арганізацый прапануецца павялічаны тэрмін звароту грамадзян за вяртаннем кошту ўваходнага білета (з 7 до 14 дзён, пры форс-мажорных абставінах – на працягу не пазней чым 30 дзён з моманта узнікнення форс-мажорных абставін) – не пазней чым за 30 каляндарных дзён з моманту падачы заявы, пры форс-мажорных абставінах – не пазней, чым за 60 каляндарных дзён.

У артыкуле 220 удакладнены пералік мерапрыемстваў, якія могуць праводзіцца ў рамках свята.

У сувязі з тым, што ў Кодэксе адсутнічаюць нормы, якія дазваляюць дызайнерам праз модныя паказы і (або) тэатры мод дэманстраваць вынікі сваёй творчай дзейнасці, асобна не вызначана сфера моды і дызайна, якая мае прамую сувязь з культурай і садзейнічае яе распаўсюджванню і папулярызаванню, прапанавана ўнесці адпаведныя змяненні ў артыкулы 1, 50, 51, 211, 221 і 231. З улікам практыкі работы арганізацый, якія адносяцца да сферы моды і дызайна, у законапраект уключаны артыкул 226¹ "Асаблівасці культурнай дзейнасці тэатраў мод", які рэгламентуе пытанні дзеяння тэатраў мод як аднаго з напрамкаў культурнай дзейнасці.

У адпаведнасці часткай 4 пункта 4 артыкула 30 Закона Рэспублікі Беларусь "О нормативных правовых актах" у нарматыўным прававым акце неабходна паказваць, у якім значэнні выкарыстоўваецца тэрмін толькі ў выпадку, калі тэрмін мае значэнне, якое адрозніваецца ад агульнапрынятага. Сфера моды і сфера дызайну з'яўляецца распаўсюджаным і агульнапрынятым паняццем, у тым ліку прававыя нормы, якія ўключаюць дадзеныя паняцці, ўносяцца не толькі ў Кодэкс, яны кансалідуюцца ў пунктах 5, 11, 14, 21, 22 Палажэння аб мадэльнай дзейнасці, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі

Беларусь ад 19.02.2020 № 98 ”О реализации Указа Президента Республики Беларусь 21 ноября 2019 г. № 423“.

Словы ”у тым ліку конкурс прыгажосці“ трэба ўнесці толькі ў частку 2 пункта 1 артыкула 221 пасля слова ”конкурс“, бо частка першая і трэцяя датычыцца да ўсіх конкурсаў, а частка другая датычыцца, у тым ліку да конкурсу прыгажосці з улікам яго асаблівасцей.

Згодна з падпунктам 2.3 пункта 2 артыкула 201 ”кінапракатныя – арганізацыі кінематаграфіі, асноўным відам дзейнасці якіх з’яўляецца распаўсюджванне фільмаў“. У адпаведнасці са статутам камунальных унітарных прадпрыемстваў іх асноўным відам дзейнасці з’яўляецца распаўсюджванне і паказ фільмаў. На практыцы кінапракатныя арганізацыі акрамя распаўсюджвання фільмаў займаюцца і іх паказам.

Прапанаваная фармуліроўка часткі чацвертай пункта 2 артыкула 203 выкладзена ў адпаведнасці з распрацаванай пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 22 мая 2020 г. № 304 ”Об изменении постановлений Совета Министров Республики Беларусь от 29 ноября 2011 г. № 1610 и от 13 ноября 2012 г. № 1039“.

Акрамя таго, удакладняецца паняцце ”анімацыйнага фільма“ у частцы магчымасці ўключэння ў яго да 5% элементаў ігравога або неігравога фільма, што абумоўлена правапрымяняльнай практыкай, у мэтах больш дакладнага адлюстравання творчай задумы ў адпаведнасці з тэхналогіяй вытворчасці.

Унясенне змяненняў у артыкул 203 Кодэкса, якія рэгламентуюць выключэнні з тэрміна ”фільм“, мэтазгодна па наступных абставінах. Згодна з артыкуламі 198 і 200 Кодэкса асноўным аб’ектам кінематаграфічнай дзейнасці з’яўляецца фільм. Вызначэнне паняцця ”фільм“ дадзена ў артыкуле 203. На практыцы склаліся сітуацыі, калі пад дадзенае азначэнне патрапіла значная колькасць аўдыёвізуальных твораў, якія валодаюць прыкметамі фільма, але па сутнасці фільмамі не з’яўляюцца. Гэта рэкламныя ролікі, у тым ліку і сацыяльнага характару, тэлеперадачы, вучэбна-метадычныя праграмы і т.п.

Разам з тым публічны паказ такіх аўдыёвізуальных твораў аўтаматычна цягне неабходнасць захавання іншых заканадаўчых нормаў, у прыватнасці, патрабаванняў частак першай і другой артыкула 206 і артыкула 207 Кодэкса. Тым самым складваюцца сітуацыі, калі ўзнікаюць розныя трактоўкі дзейнасці па паказе такіх відэаматэрыялаў, што прыводзіць да негатыўных наступстваў.

Так, кінавідовішчныя арганізацыі, ажыццяўляючы паказ, напрыклад, сацыяльнай рэкламы, у мэтах выканання нарматыўных прававых актаў і даручэнняў дзяржаўных органаў, вымушаныя рабіць гэта з парушэннем Кодэкса, паколькі, як правіла, сацыяльныя ролікі, вырабленыя

дзяржаўнымі органамі і арганізацыямі самастойна альбо з прыцягненнем іншых асоб падаюцца для паказу ў кінатэатрах і на кінаўстаноўках без заключэння дагавораў на перадачу правоў, а таксама без правядзення іх класіфікацыі.

Да нядаўняга часу асобнымі кинавідовішчнымі арганізацыямі паказы падобных відэаматэрыялаў, якія валодаюць прыкметамі фільмаў, уключаліся ў нарматыў паказаў фільмаў, які з'яўляецца падставай для атрымання субсідыі з бюджэту.

У выніку гэта прывяло да таго, што пры правядзенні маніторынгу і праверак кантралюючымі і праваахоўнымі органамі названыя паказы трактаваліся як незаконныя, і, як следства, прыводзілі да вяртання ў бюджэт незаконна атрыманых сродкаў і да прыцягнення кіраўнікоў адпаведных арганізацый да адказнасці ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку.

Аналагічныя прэтэнзіі з боку кантралюючых органаў могуць узнікаць і ў дачыненні да іншых рэкламных відэаматэрыялаў, паказ якіх ажыццяўляецца ў кінатэатрах на падставе дамоваў. Як правіла, падобныя матэрыялы таксама не суправаджаюцца праваўстанаўліваючымі дакументамі і не ўключаюцца ў Дзяржаўны рэгістр фільмаў. Такая дзейнасць, якая ажыццяўляецца на камерцыйнай аснове, можа пацягнуць прыцягненне кинавідовішчнай арганізацыі і яе службовых асоб да адміністрацыйнай адказнасці (у прыватнасці, па артыкуле 12.7 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях за ажыццяўленне прадпрымальніцкай дзейнасці без спецыяльнага дазволу).

Улічваючы асаблівы парадак, устаноўлены заканадаўствам у дачыненні да функцыянавання сродкаў масавай інфармацыі ў Рэспубліцы Беларусь, прапануецца выключыць з пераліку аўдыёвізуальных твораў, якія адносяцца да фільмаў, тэлевізійных праграмы, створаныя зарэгістраванымі ва ўстаноўленым парадку сродкамі масавай інфармацыі.

Таксама прапануецца не адносіць да фільмаў аўдыёвізуальныя творы, створаныя юрыдычнымі асобамі для сваіх працаўнікоў для паказу ў вучэбна-метадычных мэтах (падобная норма ў заканадаўстве раней існавала) і створаныя фізічнымі асобамі для выкарыстання ў асабістых мэтах.

Акрамя таго, улічваючы, што ў практычнай дзейнасці ва ўмовах развіцця новых тэхналогій магчыма з'яўленне іншых відаў аўдыёвізуальных твораў і формаў іх выкарыстання, прапануецца надаць Міністэрству культуры або ўпаўнаважанай ім арганізацыі (па аналогіі з фармулёўкай, якая выкарыстоўваецца ў артыкуле 207 Кодэкса ў дачыненні да працэдуры класіфікацыі фільмаў) права адносіць фільмы да аўдыёвізуальных твораў.

У мэтах выканання патрабаванняў заканадаўства (напрыклад, аб абароне дзяцей ад інфармацыі, што наносіць шкоду іх здароўю і развіццю) у дачыненні да аўдыёвізуальнай прадукцыі, якая можа публічна распаўсюджвацца і выконвацца, але не з'яўляецца фільмам, прапануецца надзяліць вытворцаў або праваўладальнікаў правам самастойнага прысваення узроставай катэгорыі з улікам выканання патрабаванняў заканадаўства, альбо, па жаданні, праходжання працэдуры класіфікацыі ў парадку, вызначаным артыкулам 207 Кодэкса.

Унясенне змяненняў у абзац трэці часткі першай пункта 5 артыкула 207 абумоўлена неабходнасцю пашырыць круг прыкмет праявы экстрэмізму, не абмяжоўваючыся толькі ”заклікамі да экстрэмізму (экстрэмісцкай дзейнасці)“. Тэрмін ”прыметы праяўлення экстрэмізму“ лічыцца больш шырэйшым за тэрмін ”заклік да экстрэмізму (экстрэмісцкай дзейнасці)“.

Абгрунтаванне да артыкула 2 праекта Закона.

Пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 24 чэрвеня 2011 г. № 23 ”Об установлении перечня видов культурных ценностей, освобождаемых от налога на добавленную стоимость при их ввозе на территорию Республики Беларусь, а также при реализации на территории Республики Беларусь“ (далей – пастанова № 23) была распрацавана ў адпаведнасці з падпунктамі 2.1 і 2.2 пункта 2, для выканання пункта 7 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14 красавіка 2011 г. № 145. Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2012 г. № 312 названыя падпункты былі выключаны і пытанні падаткаабкладання абаротаў па рэалізацыі культурных каштоўнасцей на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і вызвалення ад падатку на дабаўленую вартасць пры ўвозе на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь культурных каштоўнасцей былі выведзены з-пад дзеяння Указа № 145 і, такім чынам, зніклі прававыя падставы для прымянення норм пастанова № 23.

У адпаведнасці з падпунктам 1.7 артыкула 119 Кодэкса, а таксама пунктам 8 дадатку 3 да Рашэння Савета Еўразійскай эканамічнай камісіі ад 20 снежня 2017 г. № 107 ”О некоторых вопросах, связанных с товарами для личного пользования“ падставай для вызвалення ад падатку на дабаўленую вартасць і другіх выплат пры ўвозе тавараў, якія датычацца да культурных каштоўнасцей, з'яўляецца заключэнне Міністэрства культуры аб аднясенні тавараў да культурных каштоўнасцей. Названае заключэнне выдаецца ў дачыненні тавараў, якія ўключаны ў раздзел 2.20 ”Культурныя каштоўнасці, дакументы нацыянальных архіўных фондаў, арыгіналы архіўных дакументаў“ пераліку тавараў, у дачыненні якіх вызначаны дазвольны парадак увозу на мытную тэрыторыю Еўразійскага эканамічнага саюза і (або) вывазу з мытнай тэрыторыі Еўразійскага

эканамічнага саюза, зацверджанага Рашэннем Калегіі Еўразійскай эканамічнай камісіі ад 21 красавіка 2015 г. № 30 ”О мерах нетарифного регулирования“ (далей – пералік 2.20). Пералік культурных каштоўнасцей, зацверджаны пастановай № 23, у значнай меры дубліруе наймення тавараў з пераліку 2.20. Каб пазбегнуць лішніх норм, мэтазгодна спасылацца на пералік тавараў, зацверджаны міжнародным дакументам, і ў далейшым для мэт аптымізацыі колькасці нарматыўных прававых актаў, якія рэгулююць пытанні аднясення тавараў, якія ўвозяцца на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь, да катэгорыі культурных каштоўнасцей, прызнаць названую пастанову страціўшым сілу.

У адпаведнасці з часткай другой пункта 1 артыкула 3 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей – ПК) уключэнне палажэнняў, якія рэгулююць пытанні падаткаабкладання, у другія акты заканадаўства забараняецца, калі іншае не вызначана гэтым Кодэксам або Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, у сувязі гэтым ўключэнне такіх палажэнняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры з’яўляецца немагчымым. Пры гэтым варта адзначыць, што ў цяперашні час ад дзяржаўнай пошліны за выдачу пасведчання на права арганізацыі і правядзення культурна-відовішняга мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вызваляюцца арганізатары культурна-відовішчых мерапрыемстваў з удзелам толькі беларускіх выканаўцаў і дзяржаўныя арганізацыі культуры (падпункт 10.30 пункта 10 артыкула 285 ПК). Паколькі праектам прапануецца даць дзяржаўным арганізацыям культуры права правядзення культурна-відовішчых мерапрыемстваў без атрымання такога пасведчання, выключэнню з ПК падлягае таксама і льгота па дзяржаўнай пошліне для гэтых арганізацый, а, у сваю чаргу, ільгота для арганізатара культурна-відовішняга мерапрыемства з удзелам толькі беларускіх выканаўцаў прывязана да самага мерапрыемства, а не да суб’ектнага складу плацельшчыкаў дзяржаўнай пошліны. Такім чынам, незалежна ад колькасці арганізатараў мерапрыемства, калі ў такім мерапрыемстве прымаюць удзел толькі беларускія выканаўцы, ільгота па дзяржаўнай пошліне будзе давацца кожным з яго арганізатараў.

У мэтах зніжэння плацежнай нагрукі на дзяржаўныя арганізацыі культуры, якія ажыццяўляюць вываз музычных інструментаў і другіх культурных каштоўнасцей у рамках культурнага абмену, а таксама для правядзення Дзён культуры Рэспублікі Беларусь за рубяжом і другіх культурных мерапрыемстваў, фінансаванне якіх поўнасцю або часткова ажыццяўляецца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, па даручэнні Міністэрства культуры, мэтазгодна вызваліць іх ад выплаты дзяржаўнай пошліны за выдачу дазвольных дакументаў на вываз культурных каштоўнасцей. Таксама лічым мэтазгодным выключыць са спіса

плацельшчыкаў дзяржаўнай пошліны некамерцыйныя арганізацыі і грамадскія аб'яднанні інвалідаў, а таксама творчыя калектывы, сфарміраваныя на базе гэтых аб'яднанняў, ажыццяўляючыя вываз культурных каштоўнасцей у рамках культурнага абмену, для стымулявання іх творчай актыўнасці, дапамогі ўмацаванню культурных сувязей, папулярызацыі беларускай культуры і мастацтва за межамі краіны.

Для уніфікацыі тэрміналогіі, якая прымяняецца ў нарматыўных прававых актах, якія рэгулююць пытанні перамяшчэння культурных каштоўнасцей, прапанавана ў графе ”Найменне дакументаў і дзеянняў, за якія збіраецца дзяржаўная пошліна“, пункты 79 і 80 дадатку 22 да Кодэкса выкладзі ў новай рэдакцыі.

Дадзеныя прапановы не закранаюць і не змяняюць канцэптэуальных палажэнняў заканадаўства. Яны накіраваны на ўнясенне змяненняў тэхнічнага характару, а таксама ўдасканалванне дзеючага парадку выплаты дзяржаўнай пошліны за ўчыненне іншага юрыдычна значных дзеянняў, адпавядаюць сацыяльна-эканамічным патрэбнасцям і магчымасцям грамадства і дзяржавы, мэтам трывалага развіцця, і не пацягнуць за сабой фінансава-эканамічных, сацыяльных і экалагічных наступстваў. Унясенне змяненняў, якія прапануюцца, не паўплывае на даходную і расходную часткі рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў і не паўплывае на велічыню даходаў і расходаў юрыдычных і фізічных асоб, уключаючы індывідуальных прадпрымальнікаў.

4. Вынікі аналізу:

4.1. актаў заканадаўства, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта, і практыкі іх прымянення

За выдачу гастрольнага пасведчання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам, арганізатар культурна-відовішчнага мерапрыемства выплачвае дзяржаўную пошліну ў памеры, устаноўленым пунктам 103 дадатку 22 да Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Парадак выплаты дзяржаўнай пошліны за выдачу пасведчання на правядзенне культурна-відовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь устаноўлены артыкуламі 284, 285, 290 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь, падставы для вяртання або заліку дзяржаўнай пошліны – артыкулам 292 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Разам з тым у названых артыкулах не рэгламентаваны выпадкі анулявання пасведчання ці прызнання яго страціўшым сілу і, адпаведна, вяртання або заліку дзяржаўнай пошліны ў выпадку наступлення форс-мажорных абставін;

4.2. актаў заканадаўства замежных дзяржаў, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта, і практыкі іх прымянення: няма;

4.3. міжнародных дамоваў Рэспублікі Беларусь і іншых міжнародна-прававых актаў, якія змяшчаюць абавязацельствы Рэспублікі Беларусь, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта, і практыкі іх прымянення: няма;

4.4. на прадмет адпаведнасці праекта міжнародным дагаворам і іншым міжнародна-прававым актам, якія адносяцца да адпаведнай сферы прававога рэгулявання: няма.

5. Інфармацыя, якая адлюстроўваецца ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 г. № 421-З "О международных договорах Республики Беларусь"

Канвенцыя аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны 1972 г., Канвенцыя аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны 2003 г., рэкамендацыі па выкананні гэтых канвенцый.

6. Вынікі навуковых даследаванняў у галіне права, публікацыі ў сродках масавай інфармацыі, глабальнай кампутарнай сеткі Інтэрнэт, звароты грамадзян і юрыдычных асоб, якія адносяцца да прадмета прававога рэгулявання праекта: не праводзіліся.

7. Усебаковы і аб'ектыўны прагноз меркаваных наступстваў прыняцця (выдання) нарматыўнага прававога акта, у тым ліку адпаведнасць праекта сацыяльна-эканамічным патрэбам і магчымасцям грамадства і дзяржавы, мэтам ўстойлівага развіцця, а таксама вынікі ацэнкі рэгулюючага уздзеяння

Праект Закона дазваляе скарэктаваць Кодэкс з улікам існуючых умоў, забяспечыць эфектыўнае функцыянаванне арганізацый культуры ў сучасных абставінах. Праект Закона не ўплывае на правы статус грамадзян, працэс іх узаемадзеяння з дзяржаўнымі органамі (арганізацыямі). Яго прыняцце адпавядае сацыяльна-эканамічным патрэбам і магчымасцям грамадства і дзяржавы, мэтам устойлівага развіцця, і не прывядзе да ўзнікнення якіх-небудзь негатыўных сацыяльных і экалагічных наступстваў, звязаных з яго рэалізацыяй.

8. Інфармацыя аб выніках публічнага абмеркавання праекта і разгляду заўваг і (або) прапаноў якія паступілі пры гэтым

Праект Закона быў накіраваны на абмеркаванне шырокаму колу арганізацый і ўстаноў культуры, грамадскіх аб'яднанняў у сферы культуры і аховы гісторыка-культурнай спадчыны, якія прымалі актыўны ўдзел у рабочых групах Міністэрства культуры па фарміраванні вынікавага тэксту кодэкса, дзе былі ўлічаны прапановы, якія паступілі ад іх.

Акрамя таго, праект Закона для грамадскага абмеркавання размешчаны на сайце Міністэрства культуры ў глабальнай сетцы Інтэрнэт.

Заўваг і прапаноў па выніковым тэксце праекта Закона ад названых грамадскіх аб'яднанняў (у тым ліку аб'яднанняў прадпрымальнікаў) не паступіла.

Увядзенне праектам Закона паняцця "тэатр мод" не ўстанаўлівае новыя альбо прынцыпова змяняе існуючыя падыходы да прававога рэгулявання адпаведнай сферы грамадскіх адносін, таксама не аказвае ўплыў на правы, свабоды і абавязкі грамадзян і юрыдычных асоб, умовы ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці. У гэтай сувязі грамадскае абмеркаванне названага прававога інстытута на прадмет змены ўмоў ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці можа не праводзіцца ў сувязі з адсутнасцю прадмета абмеркавання.

Такім чынам, у праект Закона ўключаны новыя нормы, якія патрабуюць свайго замацавання і рэалізацыі з улікам існуючай правапрымяняльнай практыкі, улічаны паступілі шматлікія прапановы ад арганізацый і ўстаноў культуры, прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў у сферы культуры і аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

9. Кароткі змест змяненняў, якія падлягаюць унясенню ў нарматыўныя прававыя акты, праектаў, якія падлягаюць падрыхтоўцы, а таксама пералік нарматыўных прававых актаў (іх структурных элементаў), якія падлягаюць прызнанню страціўшымі сілу ў сувязі з прыняццем (выданнем) нарматыўнага прававога акта

Праект прадугледжвае:

унясенне змяненняў у пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 17 студзеня 2017 г. № 40 "Вопросы Министерства культуры" і ад 2 красавіка 2015 г. № 263 "О проведении на территории Республики Беларусь отдельных централизованных культурных мероприятий";

прыняцце пастаноў Міністэрства культуры:

аб зацвярджэнні формы прапановы аб наданні нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці;

аб унясенні змяненняў у пастановы Міністэрства культуры ад 28 снежня 2016 г. № 89 "Аб устанавленні форм пашпарта матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці і ахоўнай дошкі і прызнанні страціўшымі сілу некаторых пастаноў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь" і ад 28 снежня 2016 г. № 90 "Аб устанавленні формы ахоўнага абавязацельства";

аб парадку распрацоўкі праектаў зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;

аб складзе і парадку падрыхтоўкі матэрыялаў навукова-даследчых работ, якія выконваюцца на матэрыяльных гісторыка-культурных

каштоўнасцях пры распрацоўцы навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях;

аб зацвярджэнні формы рэстаўрацыйнага задання на распрацоўку навукова-праектнай дакументацыі і правядзенне рамонтна-рэстаўрацыйных работ на гісторыка-культурнай каштоўнасці;

аб зацвярджэнні формы навукова-рэстаўрацыйнай спарваздачы аб выкананых работах, складзенай асобай, на якую ўскладзены абавязак кіраўніцтва навукова-праектнай дакументацыі.

Нарматыўныя прававыя акты, якія падлягаюць прызнанню страціўшымі сілу ў сувязі з прыняццем Закона, адсутнічаюць.

Міністр культуры
Рэспублікі Беларусь

Ю.П.Бондар